

Respons

Guinea: Tvangsekteskap

Problemstilling/spørsmål:

- Generelt om ekteskap i Guinea
- Hvem utsettes for tvangsekteskap?
- Hvilket handlingsrom har en kvinne til å unnsnippe et ekteskap hun ikke ønsker?
- Hva er lovverket rundt tvangsekteskap og i hvilken grad håndheves dette regelverket av myndighetene?
- Hva slags hjelp kan ikke-statlige organisasjoner gi til kvinner som utsettes for tvangsekteskap?

Generelt om ekteskap i Guinea

Som i de fleste vestafrikanske samfunn, er ekteskap den eneste fullt ut legitime og sosialt aksepterte samlivsformen i Guinea og den foretrukne ramme for seksualliv og familieliv. Ekteskap er også en kilde til sosial status, og svært få kvinner eller menn ønsker å leve som ugift. Det å være gift er en forutsetning for å regnes som en fullverdig voksenperson, og alle guineanere forventes derfor å gifte seg og få barn av familie og samfunnet rundt.

Ifølge guineansk lov skal alle ekteskap inngås sivilt og registreres i folkeregisteret før det eventuelt feires etter religiøse og / eller tradisjonelle skikker. Ekteskapet skal tinglyses i minst ti dager før inngåelse og det kreves helseattest og fødselsattest fra begge ektefellene for å inngå ekteskap. Det skal være to vitner til stede ved ekteskapsinngåelsen og begge ektefellene skal gi sitt samtykke til ekteskapet foran ansvarlig offentlig tjenestemann. Ektefellene får utstedt ekteskapsattest (Code civil, artikkel 201-218).

Kravet om at ekteskapet skal inngås sivilt og registreres før det feires religiøst eller etter tradisjonelle skikker, blir imidlertid sjeldent fulgt i Guinea. De fleste ekteskap inngås sannsynligvis uten at det registreres noe sted eller at myndighetene er involvert på annen måte. Det finnes ingen tilgjengelige tall på andelen av uregistrerte ekteskap i Guinea i dag, men det må antas at de fleste ekteskap aldri registreres. Dersom et ekteskap ikke er formelt

Respons **Guinea: Tvangsekteskap**

registrert, vil myndighetene heller ikke forholde seg til det med hensyn til skatteforhold, skilsmisse, arveoppgjør og så videre.

Gjennomsnittlig giftealder er stigende i Guinea. Demografi- og helseundersøkelser i landet viser at andelen ugifte kvinner i alderen 15-19 år steg fra 51 % i 1999 til 62 % i 2005 (Direction Nationale de la Statistique & ORC Macro 2006). I dag er andelen ugifte i denne aldersgruppen sannsynligvis enda høyere.

Selv om gjennomsnittlig alder for ekteskapsinngåelse er stigende, vil så godt som alle guineanske kvinner gifte seg en eller annen gang i løpet av fruktbar alder. Kun 3 % av aldersgruppen 25-29 år og 2 % av aldersgruppen 30-34 år oppga å være ugifte, ifølge demografi- og helseundersøkelsen fra 2005.¹ I aldersgruppen 35-39 år var det ingen som oppga å ikke være gift (Direction Nationale de la Statistique & ORC Macro 2006).

Nedre aldersgrense for å inngå ekteskap er 17 år for kvinner og 18 år for menn (Code civil, artikkel 280). Dersom en av ektefellene er under myndighetsalder på 21 år, må han eller hun ha tillatelse fra foreldre eller verge til å inngå ekteskap. Ifølge nasjonal koordinator i den ikke-statlige organisasjonen Tostan, Mouctar Oularé (møte i Conakry 25. mars 2011), forekommer det ofte at kvinner gifter seg før de er 17 år. Ekteskap hvor en av ektefellene er under lovlig ekteskapsalder kan ikke registreres av myndighetene.

Det er vanlig at mannen er eldre enn kvinnen når de inngår ekteskap, noe som hører sammen med at mannen har forsørgeransvar for sin ektefelle og deres eventuelle barn. Det er vanlig med rundt ti års aldersforskjell mellom ektefellene.² Dersom aldersforskjellen mellom ektefellene overstiger 30 år, må det innhentes tillatelse fra myndighetene for å inngå ekteskap (Code civil, artikkel 284).

Flegifte (polygami) er forbudt ved lov i Guinea (Code civil, artikkel 315). I praksis er polygami utbredt, blant annet med støtte i islam, som tillater en mann å ha opp til fire ektefeller under visse vilkår.³ Til illustrasjon hadde avdøde president Lansana Conté to ektefeller, til tross for at dette formelt ikke er tillatt etter guineansk lov (Samson 2008).

Hvem utsettes for tvangsekteskap i Guinea?

Det finnes ingen omfattende studier av tvangsekteskap i Guinea og derfor kjenner man heller ikke omfanget av denne praksisen i dag. Det er imidlertid på det rene at tvangsekteskap forekommer i et visst omfang i Guinea.

Innledningsvis må det understrekes at grensen mellom arrangerte ekteskap og tvangsekteskap kan være uklare. Uansett hvordan ekteskapet kommer i stand, spiller familien en viktig rolle ved ekteskapsinngåelse i Guinea. Om familien ikke selv finner ekteskapskandidater til sine

¹ "Ugift" i denne sammenhengen betyr at personen aldri har inngått ekteskap eller lever i et ekteskapslignende forhold. Dette innebærer at personer som er separert, skilt eller enke / enkemann inngår i kategorien "gift". Merk at en person regnes som gift dersom han eller hun oppgir å være det, selv om personen ikke nødvendigvis anses som gift etter guineansk lov.

² Det finnes ingen dokumenterte tall for aldersforskjell mellom ektefeller i Guinea. I nabolandet Senegal er aldersforskjellen ved første inngåtte ekteskap ti år i urbane strøk (Dial 2008, s. 85). Det er grunn til å anta at aldersforskjellen mellom ektefeller ikke er vesensforskjellig i Guinea.

³ Rundt 85 % av befolkningen i Guinea er muslimer.

barn, vil de alltid ønske å godkjenne en potensiell ektefelle før ekteskap kan inngås. Det ligger også sterke føringer på hvem som kan inngå ekteskap med hverandre; blant annet er kastetilhørighet en avgjørende faktor⁴ (Kefing Condé, professor i sosialantropologi ved Universitetet i Conakry, møte 21. mars 2011).

Tvangsekteskap rammer i all hovedsak mindreårige jenter fra verdikonservative familier med lavt utdannelsesnivå, og forekommer gjerne i ekteskap mellom slektninger. I en slik situasjon vil jenta på grunn av sin lave alder ikke kjenne til egne rettigheter og hun vil ikke se for seg alternative livsvalg. Hun vil også ha internalisert de sosiale normene om å innordne seg familiens vilje.

Ifølge Landinfos kilder er omfanget av tvangsekteskap større innenfor visse etniske grupper enn andre. Mouctar Oularé i Tostan opplyser (møte i Conakry 25. mars 2011) at tvangsekteskap særlig forekommer i de etniske gruppene peul (fula) og toucouleur, og at det ofte skjer når slektninger inngår ekteskap med hverandre. Den etniske gruppen malinké og de mindre gruppene i Guinée Forestière er i en mellomposisjon, mens den etniske gruppen soussou regnes som den kulturelt sett mest åpne av de etniske gruppene i Guinea, noe som blant annet innebærer at tvangsekteskap sjelden finner sted i denne gruppen.

Hvilket handlingsrom har en kvinne til å unnsnippe et ekteskap hun ikke ønsker?

Som tidligere nevnt, rammer tvangsekteskap særlig ressursvake unge jenter som ikke har kjennskap til egne rettigheter og som underkaster seg det sosiale kravet om å respektere familiens avgjørelse. Dersom jenta har et kunnskapsnivå om egne rettigheter og en personlig styrke som tillater henne å sette seg opp mot familiens avgjørelse, vil hun ifølge nasjonal koordinator i Tostan, Mouctar Oularé (møte i Conakry 25. mars 2011), ha en reell mulighet til å forhandle seg ut av et ekteskap hun ikke ønsker. I denne forhandlingsprosessen vil jenta i første omgang alliere seg med eventuelle familiemedlemmer som støtter henne, men hun kan også trekke inn personer med autoritet i lokalmiljøet, slik som religiøse overhoder, en ikke-statlig organisasjon eller lokale myndigheter.

Selv om en familie ifølge Mouctar Oularé ikke kan tvinge en jente til å gifte seg med en hun ikke ønsker, kan det å nekte føre til så store problemer for jenta og hennes familie (og særlig mor) at hun foretrekker å innordne seg familiens vilje for å unngå de sosiale omkostningene det innebærer å nekte. De sosiale omkostningene ved å nekte å inngå et ekteskap som er under planlegging innebærer særlig problemer for jentas mor, som vil bli beskyldt for å ha oppdratt en steil og sta datter og som risikerer å tape ansikt ved å ha inngått en avtale hun ikke kan innfri. Dersom jentas far er av den autoritære sorten, kan han sanksjonere mor for eksempel ved å støte henne midlertidig fra seg, eller marginalisere mor på annet vis. For ikke å sette mor i en vanskelig situasjon vil jenta kunne gi etter for presset, men ingen kan fysisk true en jente til å gifte seg med en hun ikke ønsker dersom hun selv har ressurser til å stå i mot. Jenta vil heller ikke bli permanent støtt ut av familien dersom hun nekter å gifte seg med familiens kandidat; reaksjonene vil i stor grad ramme hennes mor, og ikke henne (Mouctar Oularé, nasjonal koordinator i Tostan, møte i Conakry 25. mars 2011). Det er imidlertid ikke uvanlig

⁴ Mange etniske grupper i Vest-Afrika er inndelt i kaster, som gjerne følger yrkesmessig tilhørighet. Kastene er tradisjonelt endogame, det vil si at medlemmene i en gitt kaste gifter seg innad i kasten. Ekteskap mellom personer av ulik kaste forekommer, men er fortsatt svært kontroversielt, selv i urbane strøk. I Guinea gjelder kastesystemet særlig de etniske gruppene malinké og peul. Kastetilhørigheten fremgår ofte av personens etternavn.

at jenta utsettes for verbalt misbruk, som for eksempel at hun er en skam for familien dersom hun ikke underkaster seg familiens vilje (Commission de l'immigration et du statut de réfugié du Canada 2005).

Kildene som Landinfo var i kontakt med under informasjonsinnhentingstreisen til Guinea 20-25. mars 2011 opplyste videre at tvangsgifte stadig blir mindre vanlig og sosialt akseptert. Dette skyldes ifølge Binta Nabé i kvinneorganisasjonen CONAG-DFC (møte i Conakry 23. mars 2011) blant annet at jenter i større grad går på skole og får bedre kjennskap til egne rettigheter. Mouctar Oularé i Tostan opplyste at folk flest har kommet frem til en erkjennelse om at ekteskap som er inngått uten begge ektefellenes godkjenning ofte mislykkes og ender i skilsmisse, og at ektefellenes samtykke derfor er en forutsetning for et vellykket ekteskap over tid (møte i Conakry 25. mars 2011).

Hva er lovverket rundt tvangsekteskap og i hvilken grad håndheves dette regelverket av myndighetene?

Tvangsekteskap er forbudt etter guineansk lov, som krever samtykke fra begge ektefeller for at ekteskapet skal være gyldig (Code civil, artikkel 281-283). Imidlertid er det som tidligere nevnt trolig kun et fåtall av inngåtte ekteskap som inngås under kontroll av myndighetene.

Det finnes en egen politienhet i Conakry som jobber med kjønnsbasert kriminalitet (*Office de protection du genre, de l'enfance et des mœurs*), som Landinfo besøkte under sin informasjonsinnhentingstreise til Guinea i mars 2011. Denne enheten jobber spesielt med tvangsekteskapsaker, i tillegg til blant annet vold mot kvinner, menneskehandel og saker som omhandler barn.

Ifølge lederen for enheten, brigadesjef M. Bakary, har denne enheten til oppgave å etterforske og utarbeide siktelsener i tvangsekteskapsaker. Enheten setter i gang etterforskning både på bakgrunn av tips og anmeldelse. Ifølge Bakary er det sjelden at kvinner anmelder tvangsekteskap, fordi en slik anmeldelse vil være i strid med de kulturelle normene som tilsier at slike konflikter skal løses innad i (stor)familien og familiens nettverk.

I tillegg til å etterforske og utarbeide siktelsener i tvangsekteskapsaker, driver enheten med opplysningsarbeid og holdningsskapende arbeid overfor lokale politistasjoner slik at disse på en mer effektiv måte kan håndheve loven mot tvangsekteskap. I tillegg har enheten en gratis vakttelefon som kvinner som frykter tvangsekteskap kan kontakte. Enheten formidler også kontakt mellom ofre og potensielle ofre for tvangsekteskap og ulike ikke-statlige organisasjoner.

Til tross for eksistensen av en tilsynelatende operativ enhet som arbeider mot tvangsekteskap, er det en kjensgjerning at rettssystemet i Guinea er dysfunksjonelt, og at siktelsener i slike saker ikke nødvendigvis får en adekvat behandling i domstolen. Ifølge presidenten for Mano River Womens Peace Network, Dr. Kaba Saran Daraba (møte i Conakry 21. mars 2011), vil en anmeldelse av tvangsekteskap i utgangspunktet bli tatt alvorlig i rettssystemet i Guinea, men alvorlige strukturelle problemer i rettsvesenet, slik som forsinkelser og korrupsjon, kan føre til at saken ikke får en adekvat behandling der.

Til tross for brigadesjef Bakarys opplysninger om at det gjøres holdningsskapende arbeid i politi- og rettsvesen også utenfor Conakry, kan ikke Landinfo uttale seg om i hvilken grad tvangsekteskapsaker etterforskes og bringes for retten utenfor hovedstaden.

Respons Guinea: Tvangsekteskap

Det finnes så vidt Landinfo kjenner til ikke noen form for krisesentre eller lignende som kvinner kan oppsøke i akutte situasjoner. I slike tilfeller henviser politiet kvinnen til en av de mange ikke-statlige organisasjonene som arbeider mot tvangsekteskap (Brigadesjef Bakary, møte i Conakry 24. mars 2011).

Hva slags hjelp kan ikke-statlige organisasjoner gi til kvinner som utsettes for tvangsekteskap?

Guinea har tradisjonelt hatt et sterkt sivilt samfunn, hvor et stort antall ulike ikke-statlige organisasjoner arbeider for utsatte grupper i samfunnet. Det finnes således et stort antall ikke-statlige organisasjoner som arbeider med kvinnerelaterte problemstillinger, herunder tvangsekteskap. Disse NGOene er utbredt over hele Guinea, også utenfor de store byene. Landinfo hadde møte med fire nasjonale NGOer som arbeider med kvinnerelaterte problemstillinger under informasjonsinnhentingsreisen til Guinea i mars 2011.

De fleste NGOer innenfor dette feltet arbeider primært med holdningsskapende arbeid i form av opplysningskampanjer, seminarer og så videre. Ifølge Binta Nabé i CONAG-DFC (møte i Conakry 22. mars 2011), tilbyr de også medling mellom kvinnen og hennes familie, og i noen sammenhenger også juridisk bistand i forbindelse med anmeldelser.⁵ Ifølge Mouctar Oularé i Tostan (møte i Conakry 25. mars 2011) tilbyr ikke NGOene økonomisk støtte eller tiltak i form av krisesentre eller lignende, utover det rent akutte.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

⁵ ”Medling” i en slik sammenheng må forstås som et forsvar av kvinnens rettigheter og eget valg, men innenfor sosialt aksepterte rammer. Vestafrikansk kultur prioriterer konsensus og dialog fremfor konfrontasjon når uoverensstemmelser skal løses.

Referanser

Skriftlige kilder

- [Code civil] (1983, 16. februar). *Loi 004/APN/83 portant Code Civil de la République de Guinée*. Tilgjengelig fra <http://ddata.over-blog.com/xxxxyy/2/86/20/02/CODE-CIVIL.pdf> [lastet ned 18. mai 2011]
- Commission de l'immigration et du statut de réfugié du Canada (2005, 13. mai). *Guinée : information sur les mariages forcés et arrangés, ainsi que les recours possibles (2003-2005)*. Ottawa: Commission de l'immigration et du statut de réfugié du Canada. Tilgjengelig fra http://www.irb-cisr.gc.ca:8080/RIR_RDI/RIR_RDI.aspx?id=450801&l=f [lastet ned 18. mai 2011]
- Dial, F. B. (2008). *Mariage et divorce à Dakar. Itinéraires féminins*. Paris: Karthala.
- Direction Nationale de la Statistique & ORC Macro (2006). *Enquête Démographique et de la Santé*. Calverton, Maryland: Direction Nationale de la Statistique & ORC Macro. Tilgjengelig fra <http://www.measuredhs.com/pubs/pdf/FR162/00PagesPréliminaires00.pdf> [lastet ned 18. mai 2011]
- Samson, D. (2008, 23. desember). : Un "paysan-soldat" devenu chef d'Etat. *Radio France Internationale*. Tilgjengelig fra http://www.rfi.fr/actufr/articles/108/article_76428.asp [lastet ned 18. mai 2011]

Muntlige kilder

- Kaba Saran Daraba, president i Mano River Womens Peace Network. Møte i Conakry 21. mars 2011.
- Kefing Condé, professor i sosialantropologi ved Universitetet i Conakry. Møte i Conakry 21. mars 2010.
- Binta Nabé, koordinator i Coalition Nationale de Guinée pour les droits et la citoyenneté des Femmes (CONAG – DFC). Møte i Conakry 23. mars 2011.
- Mouctar Oularé, nasjonal koordinator i Tostan. Møte i Conakry 25. mars 2011.
- Brigadesjef M. Bakary, Office de protection du genre, de l'enfance et des mœurs. Møte i Conakry 25. mars 2011.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.